

ISCTBL 2020
INTERNATIONAL SCIENTIFIC CONFERENCE

**Универзитет „Гоце Делчев“ –
Штип**

**Goce Delchev University
Shtip**

**Факултет за туризам и бизнис
логистика**

**Faculty of Tourism and
Business Logistics**

**Трета Меѓународна Научна Конференција
Third International Scientific Conference**

**ПРЕДИЗВИЦИТЕ ВО ТУРИЗМОТ И БИЗНИС
ЛОГИСТИКАТА ВО 21 ВЕК
CHALLENGES OF TOURISM AND BUSINESS
LOGISTICS IN THE 21ST CENTURY**

**ЗБОРНИК НА ТРУДОВИ
CONFERENCE PROCEEDINGS**

ISCTBL 2020
INTERNATIONAL SCIENTIFIC CONFERENCE

**Универзитет „Гоце Делчев“ –
ШТИП**

**Goce Delcev University
Shtip**

**Факултет за туризам и бизнис
логистика**

**Faculty of Tourism and
Business Logistics**

**Трета Меѓународна Научна Конференција
Third International Scientific Conference**

**ПРЕДИЗВИЦИТЕ ВО ТУРИЗМОТ И БИЗНИС
ЛОГИСТИКАТА ВО 21 ВЕК
CHALLENGES OF TOURISM AND BUSINESS
LOGISTICS IN THE 21ST CENTURY**

**ЗБОРНИК НА ТРУДОВИ
CONFERENCE PROCEEDINGS**

13 ноември 2020 г / November 13, 2020

Издавач:

Факултет за туризам и бизнис логистика
Универзитет „Гоце Делчев“ – Штип
Крсте Мисирков, 10-А, 201, 2000, Штип, РС Македонија
Тел: +389 32 550 350
www.ftbl.ugd.edu.mk
www.ugd.edu.mk

За издавачот:

д-р Татјана Бошков, декан

Организатор на конференцијата:

Факултет за туризам и бизнис логистика

Publisher:

Faculty of Tourism and Business Logistics
Goce Delchev University of Shtip
“Krste Misirkov” no.10-A P.O. Box 201 Shtip 2000, North Macedonia
Tel: +389 32 550 350
www.ftbl.ugd.edu.mk
www.ugd.edu.mk

For the Publisher:

Tatjana Boshkov, Ph.D. – Dean

Conference Organizer:

Faculty of Tourism and Business Logistics

CIP - Каталогизација во публикација
Национална и универзитетска библиотека "Св. Климент Охридски", Скопје

338.48(497.7)(062)

INTERNATIONAL scientific conference Challenges of tourism and business logistics in the 21st century (3 ; 2020 ; Stip)

Challenges of tourism and business logistics in the 21st century
[Електронски извор] / The 3th international scientific conference,
September 13 th , 2020, Republic of North Macedonia. - Stip : Goce
Delcev University of Stip, Faculty of tourism and business logistics,
2020

Начин на пристапување (URL): <https://e-lib.ugd.edu.mk/zbornici.html>. -
Текст во PDF формат, содржи 435 стр., илустр. - Наслов преземен од
екранот. - Опис на изворот на ден 22.11.2020. - Фусноти кон текстот. -
Библиографија кон трудовите

ISBN 978-608-244-779-7

а) Туризам -- Економски прилики -- Македонија -- Собири

COBISS.MK-ID 52738053

Организациски комитет:

Проф. д-р. Татјана Бошков, Универзитет „Гоце Делчев“ – Штип, Факултет за Туризам и Бизнис логистика, Штип, Република Северна Македонија
Доц. д-р. Наташа Митева, Универзитет „Гоце Делчев“ – Штип, Факултет за Туризам и Бизнис логистика, Штип, Република Северна Македонија
Доц. д-р. Душко Јошески, Универзитет „Гоце Делчев“ – Штип, Факултет за Туризам и Бизнис логистика, Штип, Република Северна Македонија
м-р Цветанка Ристова Магловска, асистент-докторанд, Универзитет „Гоце Делчев“ – Штип, Факултет за Туризам и Бизнис логистика, Штип, Република Северна Македонија

Меѓународен програмски комитет:

Проф. д-р. Татјана Бошков, Универзитет „Гоце Делчев“ – Штип, Факултет за Туризам и Бизнис логистика, Штип, Република Северна Македонија
Доц. д-р. Наташа Митева, Универзитет „Гоце Делчев“ – Штип, Факултет за Туризам и Бизнис логистика, Штип, Република Северна Македонија
м-р Цветанка Ристова Магловска, асистент-докторанд, Универзитет „Гоце Делчев“ – Штип, Факултет за Туризам и Бизнис логистика, Штип, Република Северна Македонија
Доц. д-р. Душко Јошески, Универзитет „Гоце Делчев“ – Штип, Факултет за Туризам и Бизнис логистика, Штип, Република Северна Македонија
Проф. д-р. Александра Жежова, Универзитет „Гоце Делчев“ – Штип, Факултет за Туризам и Бизнис логистика, Штип, Република Северна Македонија
Проф. д-р. Зоран Темелков, Универзитет „Гоце Делчев“ – Штип, Факултет за Туризам и Бизнис логистика, Штип, Република Северна Македонија
Доц. д-р. Анета Стојановска-Стефанова, Универзитет „Гоце Делчев“ – Штип, Факултет за Туризам и Бизнис логистика, Штип, Република Северна Македонија
д-р Душица Попова, Универзитет „Гоце Делчев“ – Штип, Факултет за Туризам и Бизнис логистика, Штип, Република Северна Македонија
д-р Билјана Цоневска Гуњовска, Универзитет „Гоце Делчев“ – Штип, Факултет за Туризам и Бизнис логистика, Штип, Република Северна Македонија
Проф. д-р. Марија Магдинчева-Шопова, Универзитет „Гоце Делчев“ – Штип, Факултет за Туризам и Бизнис логистика, Штип, Република Северна Македонија
Проф. д-р. Тања Ангелкова Петкова, Универзитет „Гоце Делчев“ – Штип, Факултет за Туризам и Бизнис логистика, Штип, Република Северна Македонија
Доц. д-р. Оливер Филипоски, Универзитет „Гоце Делчев“ – Штип, Факултет за Туризам и Бизнис логистика, Штип, Република Северна Македонија
д-р Васко Шутаров, МИТ Универзитет, Факултет за безбедност, Република Северна Македонија
Проф. д-р. Глигор Бишев, Универзитет „Св. Климент Охридски“ - Битола, Економски факултет Прилеп, Република Северна Македонија
Проф. д-р. Мадалина Теодора Андреи, Универзитет Хиперион, Факултет за општествени, хуманистички науки и природни науки, Оддел за географија, Романија
Проф. д-р. Соња Квируга, Универзитет Алкала, Оддел за економија, Шпанија
Проф. д-р. Алиса Флеишер, Хебрејскиот универзитет Јерусалим, Роберт Х. Смит, Факултет за земјоделие, Храна и Животна средина, Оддел за економија на животна средина и управување, Израел
Проф. д-р. Ноам Шовал, Хебрејски универзитет Ерусалим, Факултет за општествени науки, Оддел за географија, Израел
Проф. д-р. Нурија Елиса Морере Молинеро, Универзитет Реј Хуан, Шпанија
Проф. д-р. Никола Хурвулиадес, Американ Колеџ Солун, Грција
Проф. д-р. Донила Пипа, Универзитет Марин Барлети, Економски факултет, Албанија

Проф. д-р. Мохамед Фуад, Ариш Универзитет, Факултет за уметност, Египет
Проф. д-р. Френсис Вериза, Универзитет Толиара, Факултет за општествени науки, Мадагаскар
Проф. д-р. Октавиан Сербан, Букурешки Универзитет за Економија, Факултет за храна од земјоделие и економија на животната средина, Романија
Проф. д-р. Сабина Георгечи, Асоцијација за промоција на туризмот, Дробета Турму-Северин, Романија
Проф. д-р. Серафима Роскова, Молдовска академија за науки, Академија за економски науки на Молдавија, Република Молдавија
Проф. д-р. Стела Дерменчиева, Универзитет на Велико Трново Свети „Кирил и Методиј“, Оддел за Географија, Бугарија
Проф. д-р. Марта Боровска Стефанска, Универзитет во Лоц, Факултет за Географски науки, Институт за градежна средина и Просторна, Полска
Проф. д-р. Јулиана Поп, Универзитет за економски студии, Факултет за бизнис и туризам, Романија
Проф. д-р. Елена Тома, Универзитет Хиперион, Факултет за општествени, хуманистички науки и природни науки, Оддел за географија, Романија
Проф. д-р. Ирина Лазар, Универзитет Хиперион, Факултет за општествени, хуманистички науки и природни науки, Оддел за географија, Романија
Проф. д-р. Озгур Јерли, Дужче Универзитет, Факултет за Шумарство, Оддел за пејсажи, Турција
Доц. д-р. Жарко Радјеновиќ, Универзитет во Ниш, Центар за иновации, Србија
Проф. д-р. Драго Цвијановиќ, Универзитет во Крагујевац, Факултет за Хотелски менаџмент и Туризам Врњачка Бања, Србија
Проф. д-р. Дарко Димитровски, Универзитет во Крагујевац, Факултет за Хотелски менаџмент и Туризам Врњачка Бања, Србија
Проф. д-р. Серџо Чипола, Универзитет во Палермо, Силиција, Италија
Доц. д-р. Марија Белиј, Универзитет во Белград, Факултет за географија, Србија
Доц. д-р. Андреј Мичовиќ, Универзитет во Крагујевац, Факултет за Хотелски менаџмент и Туризам Врњачка Бања, Србија

Organizational committee:

Prof. Tatjana Boshkov, Ph.D., Goce Delcev University of Stip, Faculty of Tourism and Business logistics, Stip, North Macedonia

Assist. Prof. Natasa Miteva, Ph.D., Goce Delcev University of Stip, Faculty of Tourism and Business logistics, Stip, North Macedonia

Assist. Prof. Dusko Joseski, Ph.D., Goce Delcev University of Stip, Faculty of Tourism and Business logistics, Stip, North Macedonia

Cvetanka Ristova Maglovska, M.Sc., University Teaching Assistant, Goce Delcev University of Stip, Faculty of Tourism and Business logistics, Stip, North Macedonia

International program committee:

Prof. Tatjana Boshkov, Ph.D., Goce Delcev University of Stip, Faculty of Tourism and Business logistics, Stip, North Macedonia

Assist. Prof. Natasa Miteva, Ph.D., Goce Delcev University of Stip, Faculty of Tourism and Business logistics, Stip, North Macedonia

Cvetanka Ristova Maglovska, M.Sc., University Teaching Assistant, Goce Delcev University of Stip, Faculty of Tourism and Business logistics, Stip, North Macedonia

Assist. Prof. Dusko Joseski, Ph.D., Goce Delcev University of Stip, Faculty of Tourism and Business logistics, Stip, North Macedonia

Prof. Aleksandra Zezova, Ph.D., Goce Delcev University of Stip, Faculty of Tourism and Business logistics, Stip, North Macedonia

Prof. Zoran Temelkov, Ph.D., Goce Delcev University of Stip, Faculty of Tourism and Business logistics, Stip, North Macedonia

Assist. Prof. Aneta Stojanovska - Stefanova, Ph.D., Goce Delcev University of Stip, Faculty of Tourism and Business logistics, Stip, North Macedonia

Dusica Popova, Ph.D., Goce Delcev University of Stip, Faculty of Tourism and Business logistics, Stip, North Macedonia

Biljana Conevska Gunjovska, Ph.D., Goce Delcev University of Stip, Faculty of Tourism and Business logistics, Stip, North Macedonia

Prof. Marija Magdinceva – Sopova, Ph.D., Goce Delcev University of Stip, Faculty of Tourism and Business logistics, Stip, North Macedonia

Prof. Tanja Angelkova Petkova, Ph.D., Goce Delcev University of Stip, Faculty of Tourism and Business logistics, Stip, North Macedonia

Assist. Prof. Oliver Filiposki, Ph.D., Goce Delcev University of Stip, Faculty of Tourism and Business logistics, Stip, North Macedonia

Vasko Sutarov, Ph.D., MIT Univeristy, Faculty of Security Sciences, North Macedonia

Prof. Gligor Bishev, Ph.D., St. Clement of Ohrid University of Bitola, Faculty of Economics, Prilep, North Macedonia

Prof. Madalina Teodora Andrei, Ph.D., Hyperion University, Faculty of Social, Humanities and Natural Sciences, Department of Geography, Romania

Prof. Sonia Quiroga, Ph.D., University of Alcalá, Depatment of Economics, Spain

Prof. Aliza Fleischer, Ph.D., The Hebrew University of Jerusalem, The Robert H. Smith Faculty of Agriculture, Food and Environment, Department of Environmental Economics and Management, Israel

Prof. Noam Shoval, Ph.D., The Hebrew University of Jerusalem, Faculty of Social Sciences, The Department of Geography, Israel

Prof. Nuria Elisa Morère Molinero, Ph.D., Universidad Rey Juan Carlos, Catedrática Historia Antigua, Spain

Prof. Nikolas Hourvouliades, Ph.D., American College of Thessaloniki, Greece

Prof. Donila Pipa, Ph.D., Marin Barleti University, Faculty of Economy, Albania

Prof. Mohamed Fouad, Ph.D., Arish University, Faculty of Arts, Egypt

Prof. Francis Veriza, Ph.D., University of Toliara, Faculty of Lettets and Human Sciences, Madagascar

Prof. Octavian Serban, Ph.D., Bucharest University of Economic Studies, Faculty of Agrifood and Environmental Economics, Romania

Prof. Sabina Gheorgheci, Ph.D., Mehedinți Tourism Promotion Association, Drobeta Turnu-Severin, Romania

Prof. Serafima Roșcovan, Ph.D., Moldova Academy of Science, Academy of Economic Studies of Moldova, Republic of Moldova

Prof. Stella Dermendzhieva, Ph.D., University of Veliko Turnovo St Cyril and St. Methodius, Department of Geography, Bulgaria

Prof. Marta Borowska-Stefanska, Ph.D., University of Lodz Faculty of Geographical Sciences, Institute of the Built Environment and Spatial Policy, Poland

Prof. Iuliana Pop, Ph.D., University of Economic Studies, Faculty of Business and Tourism, Romania

Prof. Elena Toma, Ph.D., Hyperion University, Faculty of Social, Humanities and Natural Sciences, Department of Geography, Romania

Prof. Irina Lazăr, Ph.D., Hyperion University, Faculty of Social, Humanities and Natural Sciences, Department of Geography, Romania

Prof. Ozgur Yerli, Ph.D., Duzce University, Faculty of Forestry, Department of Landscape, Architecture, Turkey

Assist. Prof. Zarko Radjenovic, Ph.D., University of Nis, Innovation Center, Serbia

Prof. Drago Cvijanović, Ph.D., University of Kragujevac, Faculty of Hotel Management and Tourism in Vrnjacka Banja, Serbia

Prof. Darko Dimitrovski, Ph.D., University of Kragujevac, Faculty of Hotel Management and Tourism in Vrnjacka Banja, Serbia

Prof. Sergio Cipolla, Ph.D., University of Palermo, Italia

Assist. Prof. Marija Belij, Ph.D., University of Belgrade, Faculty of Geography, Serbia

Assist. Prof. Andrej Mićović, Ph.D., University of Kragujevac, Faculty of Hotel Management and Tourism in Vrnjacka Banja, Serbia

Пленарна сесија

Проф. д-р Глигор Бишев, претседател на Управниот одбор и генерален извршен директор на „Шпаркасе Банка Македонија АД Скопје“ – „Влијанието на пандемијата врз економските движења“

Питер Табак, извршен директор, водечки регионален економист за економија, политика и управување на Западен Балкан, Потпретседател за политика и партнерства, Европската банка за обнова и развој - „*Economic outlook for the Western Balkans during and after the epidemic*“

Милан Здравковиќ, извршен директор на операторот на дистрибутивниот систем во Ј.П.Србијагас, Белград, Србија – „*Supply of natural gas in COVID-19 conditions - experience and expectations*“

Проф. д-р Мишко Цидров, професор и проректор за настава и студенти, Универзитет „Гоце Делчев“ - Штип – „*УГД во време на пандемија*“

Проф. д-р Татјана Бошков, професор и декан на Факултетот за туризам и бизнис логистика – „*The impact of coronavirus on global growth and global supply chain shifts*“

Модератори

Панел модератор

Проф. д-р Татјана Бошков, Универзитет „Гоце Делчев“ – Штип, Факултет за туризам и бизнис логистика

Прва и втора сесија

Доц. д-р Наташа Митева, Универзитет „Гоце Делчев“ – Штип, Факултет за туризам и бизнис логистика

Plenary session

Prof. Gligor Bishev, University Professor and Chairman of the Board, Sparkasse Bank-Skopje – “*The impact of the pandemic on economic developments*”

Peter Tabak, Executive Director, Leading Regional Economist for Economics, Policy and Governance in the Western Balkans Vice-President for Policy and Partnerships, European Bank for Reconstruction and Development - “*Economic outlook for the Western Balkans during and after the epidemic*”

Milan Zdravkovic, Executive Director of the Distribution System Operator in J.P. Srbijagas, Belgrade, Serbia – “*Supply of natural gas in COVID-19 conditions - experience and expectations*”

Prof. Misko Dzidrov, University Professor and Vice-rector for Teaching and Students, Goce Delcev University of Stip – “*UGD in a time of pandemic*”

Prof. Tatjana Boskov, University Professor and Dean of the Faculty of Tourism and Business Logistics, Goce Delcev University of Stip – “*The impact of coronavirus on global growth and global supply chain shifts*”

Moderators

Panel Moderator

Tatjana Boshkov, Goce Delcev University of Stip, Faculty of tourism and business logistics, Stip, North Macedonia

I and II session

Natasha Miteva, Goce Delcev University of Stip, Faculty of tourism and business logistics, Stip, North Macedonia

УНИВЕРЗИТЕТ „ГОЦЕ ДЕЛЧЕВ“ - ШТИП
GOCE DELCEV UNIVERSITY OF STIP

ФАКУЛТЕТ ЗА ТУРИЗАМ И БИЗНИС ЛОГИСТИКА
FACULTY OF TOURISM AND BUSINESS LOGISTICS

ТРЕТА МЕЃУНАРОДНА НАУЧНА
КОНФЕРЕНЦИЈА

THIRD INTERNATIONAL
SCIENTIFIC CONFERENCE

ПРЕДИЗВИЦИТЕ ВО ТУРИЗМОТ И БИЗНИС
ЛОГИСТИКАТА ВО 21 ВЕК

CHALLENGES OF TOURISM AND BUSINESS LOGISTICS
IN THE 21ST CENTURY

ЗБОРНИК НА ТРУДОВИ
CONFERENCE PROCEEDINGS

13 ноември, 2020, Штип / Shtip, November 13th, 2020

ПРЕДГОВОР

Факултетот за туризам и бизнис логистика при Универзитетот „Гоце Делчев“ во Штип, беше организатор на Третата меѓународна научна конференција „Предизвици на туризмот и бизнис логистика во 21 век“. Конференцијата се одржа на 13 ноември 2020 година на платформата Microsoft Teams, со повеќе од 90 учесници од матичната земја и странство. Оваа година Меѓународниот научен комитет брои еминентни професори од нашата земја и над 15 странски земји како Израел, Шпанија, Франција, Молдавија, Италија, Грција, Египет, Полска, Турција, Романија, Бугарија, Србија, Хрватска, Босна и Херцеговина и Словенија.

Целта на оваа конференција е да промовира поголемо разбирање на бизнис администрација, логистиката, туризмот и угостителство во однос на управувањето, економијата, образованието и претприемништвото. Ова подразбира дека фокусот на учесниците го насочивме кон најновите трендови и предизвици во врска со развојот на туризмот, менаџирањето со компаниите, пазарот на труд, можностите за придобивки и профит, изгледите за подобра конкурентност на меѓународниот пазар, што пак е императив за финансиската стабилност на нашата земја во целина.

Имено, со пристигнатите трудови и авторските истражувања се оствари целта на конференцијата - а тоа е оценувањето на тековната состојба и идните изгледи за развој на микро план што се однесува на домашниот пазар, како и движењата на глобалната економија, подготвувајќи ја бизнис заедницата за предизвиците со кои ќе се соочуваат при остварувањето на нивните цели, што де факто влијае врз одржувањето на финансиите особено во времето кое го живееме под притисокот на пандемијата.

Препораките кои се пренесоа се однесуваат како да се зајакнува капацитетот на компаниите како и промените во регулативите кои го диктираат нашиот пат кон ЕУ. Дискусиите во текот на конференцијата беа одговор на тоа како реагираа и се позиционираа менаџерите на финансиски средства во услови на голем пазарен ризик, пазарни шокови и турбуленции и како треба да се подготвуваат инвеститорите во поедини сектори. Трудовите прикажаа изгледи и кон идната интеграција на земјите од Западен Балкан, со осврт на досегашните постигнувања и идните предизвици пред овие економии како и размена на искуства на сите учесници кои сме денес присутни од повеќе земји.

Токму овие препораки треба да бидат двигател на процесите на реформата во насока на подигање на квалитетот на образованието заради поголема продуктивност на трудот, конкурентност на економијата и намалување на неусогласеноста на понудата на вештини и компетенции како и побарувачката на пазарот на труд.

Постигнувањето на овие цели е заедничка задача на сите оние што се во позиција да го дадат својот придонес за имплементација на реформите во општеството. Токму тие реформи, тие промени во начинот на пристап, методологија на работа и организација, не треба да ги правиме само за да станеме дел од економскиот блок, туку да бидат во насока да постигнеме нешто друго, многу позначајно, односно сите напори што ги правиме да бидат за остварување на повисок степен на благосостојбата на нашите граѓани, за создавање на достоинствени услови за живот и работа.

Во регионот, меѓутоа и пошироко, во Европа, искуствата се најразлични. Наидуваме на успешни, и на не толку успешни модели. Токму ваквите научните конференции, дебатите што се развиваат тука, се најдобриот начин за размена на искуства, за идентификација на предизвиците и перспективите, за споредување на моделите и третирањето на нивните недостатоци или предности, меѓутоа и презентирање

на можните нови комбинирани модели. Едукацијата на новите генерации кои ќе бидат подготвени да се соочат со предизвиците што ги носи глобализацијата, е заеднички предизвик на Универзитетите, на бизнис заедницата, но и на централната и локалната власт.

Штип,
13 Ноември 2020

Главен уредник
Проф. д-р Татјана Бошков, *Декан*

PREFACE

The Faculty of Tourism and Business Logistics in Gevgelia, part of the University Goce Delchev from Shtip, hosted the Third International Scientific Conference, "Challenges of Tourism and Business Logistics in the 21st Century". The conference was held on 13th of November 2020 on the platform Microsoft Teams, with more than 90 participants from the country and abroad. This year the International scientific committee included eminent professors from our country and more than 15 from foreign countries, such as Israel, Spain, France, Moldova, Italy, Greece, Egypt, Poland, Turkey, Romania, Bulgaria, Serbia, Croatia, Bosnia and Herzegovina and Slovenia.

The aim of this conference is promoting a greater understanding of the business administration, logistics, tourism and hospitality in terms of management, economics, education and entrepreneurship. In that context, the focus of our participants was on the latest trends and challenges related to tourism development, company management, labour market, opportunities for gain and profit, opportunities for better competitiveness in the international market, which is imperative for the financial stability of our country entirely.

Furthermore, the conference papers and authors' researches fulfilled the aim of the conference, the assessment of the current situation and future prospects for the development of the micro plan in terms of the domestic market, as well as the global economy changes, prepared the business community for the challenges that will they face during their goal achievement, which de facto affects the maintenance of finances especially in the time we live under the pandemic pressure.

The detection of the conditions that have been presented is a real mirror of where we are, where we have been, and what is even more difficult, to answer the question what next? Achieving these goals is a common task of all those who are in a position to contribute to the implementation of reforms in society. Exactly those reforms, those changes in the way of approach, methodology of work and organization, we should not make only to become part of the economic block, but to be in the direction of achieving something else, something much more significant - efforts for achieving a higher degree of well-being of our citizens, for creating dignified living and working conditions.

In the region, but also beyond, in Europe, the experiences are diverse. We come across successful and not so successful models. Exactly such scientific conferences, debates that develop here, are the best way to exchange experiences, to identify challenges and perspectives, to compare models and how to treat their disadvantages or advantages, but also to present possible new combined models. The education of the new generations that will be ready to face the challenges posed by globalization is a common challenge of the Universities, the business community, but also of the central and local government.

Shtip,
November, 13th, 2020

Editor
Tatjana Boshkov, Ph.D. *Dean*

Contents

ПРЕДГОВОР.....	10
PREFACE	12
СЕСИЈА: БИЗНИС ЛОГИСТИКА И БИЗНИС АДМИНИСТРАЦИЈА.....	17
SESSION: BUSINESS LOGISTICS & BUSINESS ADMINISTRATION.....	17
THE IMPACT OF DIGITAL FINANCE AND FINTECH ON FINANCIAL INCLUSION AND THE EMERGENCE OF DFS PROVIDERS	19
Tatjana Boshkov;Dushko Joshevski	19
MONETARY POLICY EFFECTIVENESS, AND SOME EXPLANATIONS OF UNEMPLOYMENT, FAIR WAGES AND FAIR PRICES IN A GENERAL EQUILIBRIUM SETTING	26
Dushko Joshevski; Tatjana Boshkov	26
LABOR MARKET POLICIES IN BULGARIA DURING THE EMERGENCY EPIDEMIOLOGICAL SITUATION	54
Tatyana Dimitrova.; Slavi Dimitrov.....	54
ЧОВЕЧКИОТ КАПИТАЛ – ФАКТОР ЗА ГРАДЕЊЕ КОНКУРЕНТСКА КОМПАНИСКА ПРЕДНОСТ.....	64
Драшко Атанасоски; Емануела Есмерова.....	64
МЕНАЏМЕНТОТ НА ЗНАЕЊЕ ВО МОДЕРНАТА ЕКОНОМИЈА	72
Емануела Есмерова ; Драшко Атанасоски.....	72
COMPONENTS OF CUSTOMER BASED BRAND EQUITY	79
Ventsislava Nikolova-Minkova	79
INTELLECTUAL PROPERTY IN DIGITAL ENVIRONMENT	89
Svetla Panayotova; Ventsislava Nikolova-Minkova.....	89
ВЛИЈАНИЕТО НА СОВРЕМЕНИТЕ ЛОГИСТИЧКИ ТРЕНДОВИ ВО ПОЛЕТО НА ЕКОНОМИЈАТА.....	100
Гордан Јанкуловски	100
DIGITAL MARKETING AND ITS IMPORTANCE DURING THE PANDEMIC.....	111
Natasha Miteva; Dushica Popova ; Aco Kuzelov.....	111
EMPOWERMENT OF WOMEN: CHALLENGES AND OPPORTUNITIES IN THE MODERN WORLD	119
Aneta Stojanovska-Stefanova; Marija Magdinceva-Sopova; Hristina Runcheva Tasev	119
A MODERN APPROACH TO PROCESS MANAGEMENT WITHIN THE MACEDONIAN INSURANCE COMPANY	131
Елизабета Митрева; Горан Стојановски	131
THE IMPACT OF PRICE MANAGEMENT ON BUSINESS OPERATION OF THE ENTERPRISE: THEORETICAL ASPECT.....	145

Snezana Bardarova; Mimoza Serafimova.....	145
OVERVIEW OF NEOBANKS MODEL AND ITS IMPLICATIONS FOR TRADITIONAL BANKING.	156
Zoran Temelkov.....	156
ГОЛЕМАТА РЕЦЕСИЈА 2007-2009 ВО САД.....	166
Љупчо Давчев; Александар Давчев	166
МОНЕТАРНАТА ПОЛИТИКА ВО СЛУЧАЈОТ НА ГОЛЕМАТА РЕЦЕСИЈА 2007-2009 ПРЕКУ ПРИМЕРОТ НА ФЕДЕРАЛНИТЕ РЕЗЕРВИ НА САД И ЕВРОПСКАТА ЦЕНТРАЛНА БАНКА	175
Александар Давчев; Љупчо Давчев	175
СЕСИЈА: ТУРИЗАМ, УГОСТИТЕЛСТВО И ГАСТРОНОМИЈА.....	184
SESSION: TOURISM, HOSPITALITY & GASTRONOMY	184
RURAL TOURISM IN VOJVODINA?	185
Drago Cvijanović; Tamara Gajić; Dejan Sekulić	185
PA-BAT METHODOLOGY IN ESTIMATING ECOSYSTEM SERVICES (Case study: ES-Nature based tourism at the Biosphere Reserve “Golija Studenica”)	196
Milica Luković	196
АНАЛИЗА НА ИНДИКАТОРИТЕ ЗА РАЗВОЈ НА УРБАНИОТ ТУРИЗАМ НА РЕПУБЛИКА С. МАКЕДОНИЈА НИЗ ПРИЗМАТА НА ПЛАНСКИТЕ РЕГИОНИ... ..	205
Дарко Мајхошев, Цане Котески.....	205
СОЦИЈАЛЕН ТУРИЗАМ НАСПРОТИ СОЦИЈАЛНИТЕ ФУНКЦИИ НА ТУРИЗМОТ	218
Николчо Петров; Златко Јаковлев; Цане Котески	218
FINANCIAL PERFORMANCE MEASURING OF A HOTEL COMPANY - CASE STUDY	228
Marko Milašinović; Aleksandra Mitrović; Stefan Milojević	228
РАЗГЛЕДНИЦИ ЗА ОХРИД ПЕЧАТЕНИ ВО СОЦИЈАЛИЗМОТ И НИВНАТА УЛОГА ВО ПРОМОЦИЈА НА ТУРИЗМОТ.....	235
Никола В. Димитров	235
ВЛИЈАНИЕ НА ПЛАНИНСКИОТ ТУРИЗАМ ВРЗ ТУРИСТИЧКИОТ ПРОМЕТ ВО РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА	248
Ана Здравковска-Илиевска, Илија Закоски	248
КУЛТУРНИ И ВЕРСКИ СОДРЖИНИ ВО ТУРИЗМОТ НА ЛЕШОЧКИОТ МАНАСТИР	256
Илија Закоски	256
EUROPEAN CAPITALS OF CULTURE: CASE STUDY – ATHENS	266
Marija Lakićević; Danijela Pantović; Vladan Petrović	266

STATISTICAL ANALYSIS OF TOURIST ARRIVALS AND NIGHTS IN CROATIA DURING THE SARS-CoV-2 PANDEMIC	273
Cvetan Kovač; Ana Šijaković	273
PERSPECTIVE AND PROBLEMS OF CYCLING TOURISM IN NORTH CROATIA ..	284
Nikola Medved; Ana Maria Gavrić; Lea Vukojević	284
GASTRO EVENTS, AN IMPORTANT FACTOR FOR PRESERVATION OF CULTURE, TRADITION AND REGIONAL DEVELOPMENT - CASE STUDY OF ŠUMADIJA DISTRICT	294
Dragan Tezanovik; Sanja Filipovik; Maja Banjak	294
TOURISM IN COVID-19 PANDEMIC IN NORTH MACEDONIA: EXPERIENCES AND PERSPECTIVES.....	305
Goran Kitevski; Dejan Iliev.....	305
SUSTAINABLE TOURISM AND UNESCO STATUS BENEFITS: PERCEPTIONS OF RESIDENTS OF OHRID.....	315
Biljana Petrevska; Cvetko Andreeski; Tanja Mihalič	315
ПРИДОБИВКИ ОД ПРИМЕНАТА НА СТАНДАРДИ ОД ОБЛАСТА НА ТУРИЗМОТ ВО С. МАКЕДОНИЈА	325
Велибор Тасевски; Џеват Кицара; Ана М. Лазаревска	325
ИНТЕРЕС НА СТУДЕНТИТЕ ЗА ВКЛУЧУВАЊЕ ВО АКТИВНОСТИ НА ОТВОРЕНО	335
Деспина Сивевска; Билјана Попеска; Цветанка Ристова Магловска.....	335
МОТИВСКИТЕ ФАКТОРИ НА ТУРИСТИЧКИТЕ ДВИЖЕЊА НА ДОМАШНИТЕ ТУРИСТИ ВО РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА	344
Давид Трајковски.....	344
ЕНЕРГЕТСКИ РАЗЛИКИ ПОМЕЃУ РАЗЛИЧНИ ВИДОВИ НА САЛАТИ	356
Дарко Андроников; Мерита Умети Лесковица; Ацо Кузелов	356
ОПШТИНА БЕРОВО, АТРАКТИВНА ТУРИСТИЧКА ДЕСТИНАЦИЈА ЗА СПЕЦИФИЧНИ ВИДОВИ ТУРИЗАМ	363
Тања Ангелкова Петкова; Владимир Китанов.....	363
ИНОВАЦИИТЕ ВО ТУРИЗМОТ И УГОСТИТЕЛСТВОТО	371
Владимир Китанов, Тања Ангелкова Петкова.....	371
КОНЦЕПТУАЛИЗАЦИЈА, МОДЕЛИРАЊЕ И МЕНАЏМЕНТ НА ПРОЦЕСОТ НА УЧЕЊЕ И ЗНАЕЊЕ ВО ТУРИСТИЧКИТЕ ОРГАНИЗАЦИИ	381
Бранко Николовски	381
COMPUTERIZED BOOKING SYSTEMS: ICT READINESS CONTEXT FOR BALKAN COUNTRIES	392
Žarko Rađenović.....	392

DIGITAL TOURISM.....	401
Dragan Vojinović ^[1] ; Boris Brezo ^[2] ;	401
PREVALLA-BALKAN’S PEARL.....	411
<i>Naser Bresa^[1], Cane Kotecki^[2], Zlatko Jakovlev^[3]</i>	411
КУЛТУРНА ДИПЛОМАТИЈА И КУЛТУРЕН ТУРИЗАМ ЗА ВРЕМЕ НА СВЕТСКА ПАНДЕМИЈА	417
Васко Шутаров ^[1] Abstract	417
INTERNATIONAL TOURISM AND POLITICS	428
Dimitar Dimitrov	428

СЕСИЈА: БИЗНИС ЛОГИСТИКА И БИЗНИС АДМИНИСТРАЦИЈА

SESSION: BUSINESS LOGISTICS & BUSINESS ADMINISTRATION

УДК 338.48-6:2]:726:27-523.42(497.751)
338.48-6:7/8]:726:27-523.42(497.751)
338.483.12]:726:27-523.42(497.751)

КУЛТУРНИ И ВЕРСКИ СОДРЖИНИ ВО ТУРИЗМОТ НА ЛЕШОЧКИОТ МАНАСТИР

Илија Закоски¹

Abstract

The religious tourism is one of the oldest tourist movements important for the promotion of the spiritual and cultural values of a people. The Monastery in Leshok represents an orthodox monastery complex – the biggest in the region of Tetovo. This paper aims to present the cultural and religious content of the Monastery of Leshok, which further includes: the churches of St. Athanasius and the Virgin Mary; the marble cross built in honor of the Russian monks, who, at the beginning of the XX century emigrated from Russia to live in the monastery; the tomb and the memorial room dedicated to Kiril Pejčinovikj, one of the best-known revivalist writers from the XIX century. The Tetovo Folk Festival, in addition to the International Literary Translators Meet-Ups are hosted each year, thus enriching the tourist offering.

Key words: Leshok, monastery, tourism, religion, resources, culture, people

JEL Classification: L83, L32, Z12.

Вовед

Религијата е историски поврзана со туризмот. Според некои автори, религиозно мотивираниот туризам е веројатно толку стар колку и самата религија. Во одделни публикации се посочуваат факти и настани за историјата на патувањата воопшто, од кои може да се изгради претстава за генезата и почетниот период од развојот на овој вид туризам.

Религиозниот туризам во денешно време привлекува многу туристи низ светот и поради таа причина се разгледуваат од различни аспекти неговите економски потенцијали. Карактеристично е за овој вид туризам што местата на посета во најголем дел се непроменети со векови наназад. Променета е формата на патување, објектите за престој, транспортот и др. Односно подобрена е туристичката инфраструктура, менаџментот, маркетингот и безбедноста на објектите кои се посетуваат.

Македонските манастири се нашето најголемо културно богатство, исполнето со многу фрески, икони, гравури, стари книги и ракописи. Тие претставуваат културно наследство на нашата средновековна уметност. Македонските манастири како духовни центри се сведоци за македонското православие. Тие се наисцрпен извор и предизвик за истражувачите.

¹ Илија Закоски, Магистар по менаџмент во туризмот, студент на докторски студии по Туризам и бизнис логистика, Универзитет Гоце Делчев Штип, тел бр: 070 533 303, E mail: ilija_te@yahoo.com

Важност и придобивки на религиозниот туризам

Имајќи го во предвид фактот дека туризмот е комплексен и мултидимензионален феномен со недоволно и недостапни статистички податоци, поради што речиси е невозможно да се испитаат економските, социјалните и културолошките влијанија но не може да се негираат економските влијанија. Сигурно е дека овој вид на туризам рапидно расте од година во година.

Најзначајни придобивки од религиозниот туризам се:

- Социјална солидарност со грижа за профитирање на локалното население од туристичките активности.
- Право на патување на сите луѓе со нудење на услуги по соодветни цени за сите социјални класи.
- Почитување на различни религии
- Зачувување на верските вредности и верското образование

Од оваа гледна точка, туризмот, им нуди на луѓето од различни религии и култури да се запознаат, зближат и обезбедат разбирање и мир.

Производ на религиозниот туризам

Туристичкиот производ на овој вид туризам вклучува безброј религиозни настани и објекти кои можеме да ги групираме на следниот начин:

- Свети места и религиозни центри;
- Верски згради и споменици кои поседуваат и историска и архитектонска уметничка вредност;
- Верски настани и празници (фестивали, обреди, служби, и др.);
- Култни предмети, сувенири, носачи на звук, книги, и др. со верска тематика.

Верскиот туризам често се преплетува повеќе или помалку со други видови на туризам. Најблизок е со културниот туризам (поради природата на објектите кои се посетуваат), затоа често се разгледува како дел од него. Освен со културниот, се среќава и во комбинација со други видови на туризам. Верскиот туризам е фокусиран на посета на религиозни објекти, атракции и дестинации, а главната цел е учесниците или верниците да се вклучат во зајакнување на одредена вера. Целта на верските туристички патувања е мотивирана од религиозни причини. Сепак, овој вид туризам е тешко прецизно да се дефинира, но, во основа, содржи множество на односи и услужни дејности кои исполнуваат претежно религиозни, но, исто така, културни и социјални потреби на верниците кои произлегуваат од нивната религиозна припадност. (Podovac, 2017).

Манастирскиот туризам во Македонија

Македонија сè уште не е позната во светот по вредноста на манастирите бидејќи не покажува видлив интерес за организирано и систематско управување на туризам во манастирите, со нивната убавина и специфичните духовни и културни вредности. Обновувањето на монаштвото во македонските манастири значеше отворање на вратите на манастирите за оние на кои им треба духовен мир. Тоа е всушност почетокот на денешниот т.н. манастирски туризам. Важен предуслов за развој на манастирскиот туризам е богатството со привлечни манастири кои Македонија ги има во изобилство. Денес, Македонија има околу 30 живи манастири и три пати повеќе храмови. Сите се отворени за туристи. Религиозниот туризам во Македонија започна да се развива благодарение на реконструкцијата на конаците и рехабилитација на традиционалните

активности на манастирите, пред сè производство на храна. Развој на верскиот туризам во Македонија е евидентен заради фактот што во Македонија има голем број манастири обновени и отворени во последните петнаесет години. Овие манастири привлекуваат со нивната архитектура, монументалност и добро зачувуваните икони и гравури. Еден од познатите манастири во Македонија со дефинирани туристички производи кои ги нуди на туристите е Лешочкиот манастир. (Kornakov, 2005)

Местоположба и историјат на Лешочкиот манастир

На десетина километри од Тетово, во селото Лешок, а на крајот од т.н. Горно Лешочко маало, се наоѓа Лешочкиот манастир. Манастирскиот комплекс се наоѓа во самото југоисточно подножје на Шар Планина и припаѓа на територијата на општина Теарце. Манастирот се наоѓа на идеална надморска височина од 610 метри. Поради својата погодна микро клима се смета за воздушна бања, па затоа во непосредна близина на манастирот има болница за белодробни заболувања. Манастирот припаѓа на Тетовско-Гостиварска епархија. (Мариновски, 2006). До манастирот може да се стигне од повеќе правци. До манастирот води асфалтирана патека која поминува низ селото Лешок, така што овој пат е пристапен и за туристички автобуси кои можат да се паркираат во непосредна близина на манастирот. Од Тетово до манастирот сообраќа редовен приватен превоз комбе и такси превоз. Влегувајќи низ широките манастирски порти, веднаш се прикажува прекрасна глетка кон целиот манастирски комплекс кој се состои од следните објекти: црквата Свети Атанасиј која доминира во централниот манастирски дел, црквата Успение на Пресвета Богородица, која воедно претставува првиот објект кој се изградил на овој простор, манастирскиот конак, потоа манастирскиот ресторан, гробот на Кирил Пејчиновиќ, Рускиот крст, отворена бина на која се одржуваат манифестации и продавница за сувенири. Овие објекти во комбинација со прекрасните ливадски простори и високите дрвја, на манастирот му даваат величествен изглед.

Лешочкиот манастир е православен христијански манастирски комплекс, кој претставува најголем духовен центар во Тетовско. Манастирот за прв пат е основан во 1321 година од страна на Епископот Полошки Антониј. Комплетното заживување кое е видливо и денес се должи на доаѓањето на Кирил Пејчиновиќ од Света Гора, во 1818 година, кога се обновени манастирските конаци и кога е основана манастирската библиотека. Во тоа време Лешок прераснал во книжевен и образовен центар. Манастирот досега е два пати уриван. Прв пат во 1690 година. Втор пат манастирот е миниран и кренат во воздух за време на конфликтот во 2001 година, а реставриран во 2006 година. Постоењето на манастирот може да се подели на два периоди, кои се поврзуваат со двата негови локалитети. Првиот е периодот од 1321 до 1600 година, кога манастирот се наоѓал на шарпланинската падина кај црквата Свети Атанасиј, денес познат како Стар манастир, кој е руиниран и не е во функција и вториот период, започнат од 1600 година, па сè до денес, кој се однесува на денешната положба на манастирот, кај епископскиот храм на Успението на Пресвета Богородица и новата црква Свети Атанасиј. Во разни документи се споменува дека во Лешок со околината имало дури 44 цркви. (Група забележувачи, 2005)

Културни и верски содржини на Лешочкиот манастир Манастирски конак

Манастирскиот конак е на два ката, На горниот кат се наоѓаат соби кои се оспособени да примаат посетители. Конакот располага со 13 соби со капацитет на сместување на 40 посетители. Конакот располага со три тоалети со бања, трпезарија и кујна каде може да се подготвува храна (Петрушевски,Момировски,2010) Во 2020 година е завршена изградбата на уште еден конак. Во манастирскиот конак се наоѓа параклис посветен на Св. Кирил и Методиј како и спомен собата на Кирил Пејчиновиќ.

Слика 1: *Црквата Св Атанасиј и манастирскиот конак*

Извор: <http://www.mtravel.mk/sarenadzamijalesockimanasir/>

Црквата Свети Атанасиј

Црквата Св Атанасиј е главната манастирска црква, која ја возобновил игуменот Серафим во 1924 година. Била изградена во многу убав стил со три куполи, една централна и две на пронаосот. На десната купола вградена била камбанаријата. Живописот во црквата е од икони и фрески, сите биле изработени со донации на благочестиви христијани. Црквата Свети Атанасиј била урната во август 2001 година. Возобновена е во 2007 година. Неговото преосветување било на 14 октомври 2007 година,кога Македонската православна црква прославувала 40 години од својата автокефалност.

Слика 2: *Параклис во конакот на манастирот*

Извор: <https://mk.wikipedia.org/wiki>

Старата манастирска црква посветена на Успението на Пресвета Богородица

Се наоѓа во југоисточниот дел на манастирскиот двор и е една од најстарите добро сочувани цркви во Полог. Според историски извори, црквата е подигната врз постаро култно место во византискиот период кога Лешок бил градска населба. Истата била приклучена кон Охридската архиепископија во 1019 година од страна на Василије, со градот Леаскумцосу, како што тогаш го нарекувале Лешок. Црквата се споменува и во 1326 година, а била возобновена во 1641 година и живописана во 1646 година. Постојат сведоштва за нејзино повторно и делумно обновување во 1879 година. Фасадните сидови биле сидани со бигорни блокови, речен камен и тули. Западниот сид е сидан со разновидни камења. Над влезната врата има мермерна овална розетка, релјефно декорирана, на јужната страна има четири квадратни прозори и еден над влезната врата. На јужната страна од олтарот има врата. Црквата е 80 см во земја. Подот е со камени плочи, а плафонот е засводен. Покрај јужниот сид се наоѓаат столови. На западниот сид од јужната апсида се наоѓа и архиерејскиот трон кој е од XIX век. Во самата црква има големо богатство од фрески, мајсторски компонирани во просторот. Насликани се многубројни ликови на светители, маченици и ангели.

Слика 3: Црквата Успение на Пресвета Богородица

Извор: https://commons.wikimedia.org/wiki/File:crkva_SVBogorodica-Lesok_Tetovo.JPG

Спомен собата на Кирил Пејчиновиќ

Се наоѓа во манастирскиот конак и содржи предмети и книги од времето на Кирил Пејчиновиќ, од неговото раѓање па се до школувањето, замонашувањето и доаѓањето во Лешок каде развил препишувачка ќелија, го учел и просветувал народот и своите поуки ги запишал во неговите познати дела: Огледало и Утешение грешним. Десет години пред смртта самиот ја напишал својата биографија на надгробната мермерна плоча која е исто така сместена во спомен собата.

Слика 4: Спомен собата на Кирил Пејчиновиќ

Извор: culture.org.mk > Лешочки-Манастир-Тетовско

Манастирскиот ресторан

Располага со капацитет од 450 места и во него се организираат секаков вид на прослави (свадби, крштекви и сл). Во ресторанот се подготвуваат разните видови специјалитети на скара и печења, потоа тавче гравче, шарска плескавица, комад, баница, и др.

Слика 5: Манастирски ресторан

Извор: <http://tourguide.com.mk/item/manastirski-restoran-lesok/>

Руски крст

На 21 мај 2016 во манастирскиот двор бил поставен мермерен крст, подарок од Руската амбасада во Македонија во чест и спомен на 35- те руски монаси од Валаам во Финска кои 1926 година биле протерани поради што емигрирале и нашле засолниште токму во овој манастир.

Слика 6: Рускиот крст

Извор: <https://mk.wikipedia.org/wiki>

Крстот, по налог на амбасадорот на Руската Федерација во Македонија, Олег Шчербак бил изработен од висококвалитетен мермер со уникатна изработка, од еден мермерен блок,

Народен собир по повод празникот Успение на Пресвета Богородица

Манастирот својата слава, меѓу народот позната како Голема Богородица или Успение на Пресвета Богородица, ја празнува секоја година на 28 август, при што манастирот е посетен од голем број на верници и други гости пред се иселеници. За време на прославата се одржува народен собир.

Слика 7: Народен собир

Извор: <https://www.google.com/search?q=crkva+SVBogorodija+Lesok>

Тетовски фолк фест

Во предвечерието на големиот христијански празник Успение на Пресвета Богородица традиционално се одржува познатиот **Тетовски фолк фест** на летната сцена во кругот на манастирот. На фестивалот учествуваат голем број познати македонски фолк пејачи.

Слика 8: Тетовски фолк фест 2019

Извор: <https://www.google.com/search?q=lesocki+folk+fest+2019&tbm=isch&ve>

Меѓународна средба на книжевните преведувачи

Лешочкиот манастир е домаќин на традиционалната меѓународна средба на книжевните преведувачи, која се одржува секоја година во манасирскиот комплекс. Првата средба се одржала во 1972 година. Ова место е избрано поради тоа што тука живеел и творел монахот Кирил Пејчиновиќ, кој бил преродбеник, писател и преведувач на македонски народен јазик. Меѓународната средба се одржува секоја година на крајот од август при што се одава почит на Кирил Пејчиновиќ пред неговиот гроб.

Слика 9: Средба на книжевни преведувачи пред гробот на Кирил Пејчиновиќ

Извор: <https://mk.wikipedia.org/wiki>

Продавница на сувенири

Во манастирот се произведуваат неколку видови ракија во амбалажа со етикета од манастирот. Во продавницата за сувенири се продаваат икони, црковни книги и други религиски обележја кои им се достапни на туристите.

Слика 10 : Осветување на сувенирницата

Извор: www.wikiwand.com/mk/Лешочки манастир

Заклучок

Лешочкиот манастир е еден од попознатите и афирмирани манастири не само во Македонија туку и пошироко. Содржините кои се нудат како туристички производ привлекуваат голем број на туристи. Манастирот е преку целата година посетуван од различни групи туристи чии интереси се различни почнувајќи од духовните ,културните ,историски и сл.

Кога се зборува за комерцијализација на полето на духовниот туризам во Македонија може со право да се каже дека се користи во многу мал процент. За успешен манастирски туризам погрешно е да се мисли дека фокусот треба да биде ставен на одредени манастири бидејќи Македонија е богата со манастири и цркви низ целата нејзина територија.

За да го подобри овој најстар сектор на туризам, Македонија треба да биде истражена, едуцирана и светски рекламирана. Истражувањето треба да ја приближи кон земјите со развиен манастирски туризам. Во Македонија има многу необележени храмови, достапни за туристите поради лоша патна инфраструктура и достапност во планинските предели. Едукацијата пред се на нашите граѓани со културните богатства на манастирите ќе ги доближи истите до туристите. Рекламирањето ќе донесе голем број на туристи во Македонија. Во сето ова неминовно е учество на туристичките агенции со нивните маркетинг кампањи.

Референци

1. Група забележувачи,(2005). *Лешок и соседните села (материјална и духовна култура)*, Здружение „Лешок“, Скопје
2. Kornakov, Dimitar., (2005). *Macedonian Monastries*. Matica Macedonian, Skopje.
3. Marinovski N, *Turisticka geografija*, Faculty of Tourism and organization sciences, Ohrid, 2006
4. Петрушевски, Илија., Момироски, Борис. (2010). *Лешочкиот манастирски поменик*. Тетово.
5. Podovac, Milena., (2017). Uloga i znacaj manastira u pozicioniranju Srbije kao destinacije verskog turizma. *Verski turizam i savremeno turisticko trziste*, 183-188. DOI:10.15308/Sitcon 2017
6. www.lesok.org.mk (09 август 2020)
7. <http://www.mttravel.mk/sarenadzamijalesockimanastir/> (09 август 2020)
8. <https://mk.wikipedia.org/wiki> (10 август 2020)
9. <http://www.religious-tourism.com/religoustourism.htm> (10 август 2020)
10. <http://tourguide.com.mk/item/manastirski-restoran-lesok/> (08 август 2020)
11. <https://www.google.com/search?q=lesocki+folk+fest+2019&tbm=isch&ve> (08.август2020)
12. www.wikiwand.com/mk/Лешочки манастир
13. <https://www.google.com/search?q=crkva+SVBogorodija+Lesok>
14. [https://commons.wikimedia.org/wiki/File:crkva_SVBogorodica-Lesok Tetovo.JPG](https://commons.wikimedia.org/wiki/File:crkva_SVBogorodica-Lesok_Tetovo.JPG)

